

STRUKTUROINTI KONE- JA METALLI- ALAN PERUSTUTKINNOSSA

***Erityistä tukea tarvitsevien
opiskelijoiden ohjaaminen***

Esko Inkinen

**Kehittämishankeraportti
Lokakuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Inkinen, Esko	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 24	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Strukturointi kone- ja metallialan perustutkinnossa. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaaminen.		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, ammatillinen erityisopettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) Torvinen, Hannele		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Työn tavoitteena on tarkastella strukturoidun oppimisen ja opetuksen mahdollisuuksia ammatillisessa koulutuksessa. Lähempänä tarkastelun kohteena on kone- ja metallitekniikan perustutkintoa suorittavat erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat.</p> <p>Työn aihepiireinä ovat strukturoidun oppimisen osa-alueet: yhteistyö, sisältö, menetelmät, kommunikointi, fyysinen tila, aika, henkilöt, välineet ja toiminta, seuranta ja palaute, oppimisen ilmapiiri, itseohjaavuus. Osa-alueita tarkastellaan ottaen huomioon kone- ja metallitekniikan perustutkintoa suorittavien erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelun eteneminen ja tutkinnon saavuttaminen.</p> <p>Työn toteutuksessa perehtyminen strukturoituun opettamiseen toimi teoriapuolen taustana ja kokemuseräistä taustatietoa aiheeseen kertyi toimiessani kyseisen ryhmän sijaisopettajana. Selkeän strukturoinnin edut opiskelijoiden kanssa toimiessa tulivat esille käytännön työskentelyssä. Strukturoinnilla saadaan tietty jännevyys toimintaan ja esimerkiksi opiskelijoiden tietojen ja taitojen kehittymisen seuraaminen käytännön työtehtävissä jäsentyy.</p> <p>Johtopäätöksinä strukturoidun oppimisen ja opettamisen hyödyntämisestä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kanssa näen sen, että oppiminen jäsentyy selviin pienempiin tai suurempiin kokonaisuuksiin tai osa-alueisiin. Opiskelijan on helpompi edetä opinnoissaan ja hahmottaa työskentelyään ja oppimistaan. Strukturoinnin avulla voidaan laajemmista kokonaisuuksista muodostaa pienempiä kaikkien osapuolien hallitsemia dokumentoitavissa olevia osa-alueita.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Strukturointi, erityisopetus, ammatillinen koulutus, toinen aste, kone- ja metallitekniikka		
Muut tiedot		

Author(s) Inkinen, Esko	Type of Publication Development project report	
	Pages 24	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Structuring in the Vocational Qualification in Metalwork and Machinery. Guidance of students with special needs		
Degree Programme Teacher Education College, Special Needs Teacher Education		
Tutor(s) Torvinen, Hannele		
Assigned by		
Abstract <p>The objective of this study was to examine the possibilities of structured learning and teaching in vocational education and training. The study focused especially on students with special needs taking the Vocational Qualification in Metalwork and Machinery.</p> <p>The study consisted of the following fields in structured learning: cooperation, content, methods, communication, physical space, time, individuals, equipment and action, follow-up and feedback, learning environment, independence. These fields were examined considering the progress made by the students with special needs taking the Vocational Qualification in Metalwork and Machinery and passing the qualification.</p> <p>In the implementation phase of the study, the knowledge acquired on structured teaching served as a basis for the theoretical part of the study. I also acquired practical knowledge on the subject by working as a substitute teacher for the group in question. The benefits of structuring were evident when working with the students in practice. Structuring offers certain integrity to actions. For example, the follow-up of students' progress in learning basic knowledge and skills is more organised during practical work.</p> <p>As a conclusion, in considering the utilization of structured learning and teaching with students with special needs, my opinion is that learning is divided either in smaller or larger units and subfields. Thus, it is easier for the student to progress in his or her studies and understand the way of working and learning. By using structuring, larger units can be divided into small subfields that all parties are able to manage. These subfields can also be documented.</p>		
Keywords Structuring, special needs education, vocational education and training, upper secondary level, Metalwork and Machinery		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO AIHEESEEN	2
2 STRUKTUROITU OPETUS	3
3 KATSAUS OPISKELIJARYHMÄÄN	10
4 TOIMINNAN KEHITTÄMISAJATUKSIA	12
5 YHTEENVETO	22
LÄHTEET	24

1 JOHDANTO AIHEESEEN

Strukturointi kone- ja metallialan perustutkinnon erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaamisessa ja tukemisessa -aihe nousi esiin suorittaessani opetusharjoittelujaksoa kone- ja metallialan perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden ryhmän kanssa. Toimiessani ryhmän kanssa harjoittelujakson ja oppiessani tuntemaan opiskelijoita ja heidän ominaisuuksiaan kehkeytyi ajatus strukturoidun oppimisen / opettamisen hyödyntämisestä oppilaitoksen työpajajaksoilla. Harjoittelun aikana itse huomasin ja oivalsin strukturoinnin merkityksen erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden työskentelyssä. He tekevät pidempi- tai lyhyempikestoisia työtehtäviä työpajalla, työt ovat suuremaksi osaksi asiakastöitä, tässäkin yksi syy miksi eteenpäin menevä työskentely ja tavoitteeseen pääseminen kohtuullisessa ajassa on myös huomioitava asia. Ohjaus tapahtui jakson aikana enempi tarpeen mukaan ja jos huomasin työn etenemisen pysähtyvän ja kiinnostuksen muihin asioihin nousevan päällimmäiseksi, ohjaus takaisin työn pariin tai välillä muita töitä välipalaksi.

Tässä kehittämishankkeessa tavoitteena on strukturoinnin hyödyntäminen oppilaitoksen työpajan tehtävien ja uusien tietojen ja taitojen oppiminen tavoitteellisen lopputuloksen saavuttamiseksi. Kehityshanketta lähestytään seuraavasti:

- Yleiskatsaus strukturoituun oppimiseen ja opettamiseen
- Katsaus opiskelijaryhmään
- Toiminnan kehittämisajatuksia

Tavoitteena ei ole antaa yksityiskohtaisia toimintamalleja, lomakkeita tai muuta vastaavaa. Tavoitteena on miettiä mahdollisuuksia mitä strukturoitu oppiminen ja opettaminen voisi antaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaamiseen eri toimijoiden yhteydessä.

2 STRUKTUROITU OPETUS

Käytän tässä luvussa lähteenä Kyllikki Kerolan (2001), toimittamaa kirjaa ”Struktuuria opetukseen, Selkeys ja rakenteet oppimisen edistäjänä”. Oppiminen ei ole sattumanvarainen prosessi, vaan erilaisten tapahtumien ketju. Tapahtumat on oltava vielä harkitussa ja suunnitellussa järjestyksessä tavoiteltavan lopputuloksen mukaan. Oppimisprosessissa vaikuttaa sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä jotka on huomioitava, ei samantapaisina jokaisen kohdalla, vaan yksilöllisesti tarpeiden, mahdollisuuksien ja tavoitteiden mukaan. Prosessi, uuden asian tai/ja toiminnon, sisäistäminen riippuu paljolti yksilön ominaisuuksista, miten hän pystyy hallitsemaan aistejaan, käsittelemään havaintoja, yhdistämään asioita aikaisempiin kokemuksiin ja yhdistämään eri lähteistä tulevaa informaatiota, omat aistit, tila, tapahtumat, muut tekijät ympäristössä, aikaisemmat kokemukset jne. Uuden oppiminen liittyy kiinteästi omien ”syötteiden” prosessointikykyyn, miten saat niistä luotua jotain uutta.

Vuorovaikutus oppimisympäristössä on avainasemassa, teemme havaintoja, keskustellemme, sovellamme, saamme palautetta, kaikista näistä muodostuu oman prosessoinnin kautta uutta itselle tärkeää tietoa ja taitoa joka on sitten taas uuden oppimisen perustaa, spiraali laajenee pikkuhiljaa.

Opetuksessa tavoitteena on uuden oppiminen ja sen soveltaminen. Prosessissa pyritään vaikuttamaan yksilöön ja muuttamaan hänen toimintaansa. Strukturoitu opetus on keino päästä tavoitteisiin suunnitelmallisesti, huomioidaan tekijät jotka vaikuttavat päämäärään pääsemiseksi, opetus on rakenteiltaan selkeäksi suunniteltua opetusta. Strukturoidun opetuksen keinoja käytetään enimmäkseen erilaisten oppijoiden oppimistavoitteisiin pääsemiseksi. Strukturoitu oppiminen ja opetus on keino jota varmasti voisi hyödyntää nykyistä enemmän kaikessa opetuksessa; opetuksen sisällön miettiminen ja suunnittelu tarkemmin, mitä todella kyseisen asian oppimiseen tarvitaan, mitkä olisivat keinot ja työtavat ja miten oppiminen on palasteltavissa opiskelijoiden mukaan, on sitten kyseessä ”tavallinen” tai erityistä tukea tarvitseva opiskelija.

Strukturi käsitteenä tarkoittaa rakennetta, kaikki ympärillämme toimii tietyn rakenteen mukaan. Kaikella oppimallamme on strukturi suhteessa aikaisemmin oppi-

maamme tai ympäristöömme. Strukturoidun opetuksen päätavoite on rakenteeltaan toimivaksi ja selkeäksi suunniteltu ja toteutettu opetus.

Struktuuri pitää sisällään erilaisia huomioitavia asioita:

- yhteistyö, osapuolet jotka vastaavat suunnittelusta, toteutuksesta ja seurannasta
- sisältö, tavoitteet oppimiselle
- menetelmät, miten opiskelija oppii, perusvalmiudet oppimiselle
- kommunikointi, opiskelijan ominaisuudet viestintään ja kommunikointiin
- fyysinen tila, ympäristö oppimiselle
- aika, lukujärjestys oppimiselle
- henkilöt, osallistujat prosessiin
- välineet ja toiminta, toteuttamiseen tarvittavat välineet ja mitä tehdään
- seuranta ja palaute, miten oppiminen voidaan arvioida
- ilmapiiri oppimiselle, oppiminen on pitkä prosessi, miten motivaatiota pidetään yllä
- itseohjaavuus, opiskelijan tietoisuus oppimistaan asioista ja niiden yhdisteleminen uudeksi tiedoksi ja taidoksi

Oppimistilanteiden harkittu strukturointi ohjaa opiskelijaa hahmottamaan ja suunnittelemaan omaa toimintaansa ja edesauttaa hänen ”tilanteeseen kuulumisuuden tuntemustaan”, eli homma on hanskassa kaikilla osapuolilla. Opiskelija pystyy etenemään tehtävissään ilman epävarmoja tilanteita ja hän pystyy toimimaan ja oppimaan esim. työpajalla mahdollisimman itsenäisesti.

Yhteistyö strukturoidussa oppimisessa

Strukturoitu oppiminen tulee rakentaa ja suunnitella siten, että kaikki osapuolet jotka liittyvät opiskelijan oppimisprosessiin ovat mukana suunnittelemassa vaiheita. Mukana tarvitaan henkilöt jotka osallistuvat jokapäiväisiin toimiin opiskelijan oppimisprosessissa, mukana myös vanhemmat, joiden mukanaolo ylipäättänsä nykypäivänä on liian vähäinen, ei olla todella kiinnostuneita mitä tapahtuu opiskeluympäristössä ja sen ulkopuolella. Opiskelija itse on saatava sitoutumaan prosessiin alkuvaiheessa, hän on mukana suunnitelmia tehtäessä ja aktiivisena osallistujana prosessissa, eikä vain kohteena jolle muut laativat suunnitelmia ja päiväohjelmia, tällöin opiskelija jää ulkopuoliseksi ja todennäköisesti ei kulje annetun polun mukaan. Tässä työssä peilaan asioita toisen asteen koulutuksen näkökulmasta ja ainakin oman kokemuksen mukaan tämän tason opiskelijoita on kohdattava nykypäivänä aikatavalla samanvertaisina keskuste-

lukumppaneina, eikä asenteella ”minä tiedän, sinä kuuntelet ja teet”., vaatien kuitenkin auktoriteetin jolla hommaa ohjataan. Prosessiin osallistuvilta vaaditaan yhteistyötä, suunnitelmia ja toimenpiteitä joita tehdään toteuttavat kaikki samansuuntaisesti, opettaja / kouluttaja kentän yhteistyö keskenään on tärkeää, tämä voi olla yksi tekijä jota oppilaitoksissa tulisi kehittää, kuten eräs kollega sanoi ”opettaja on pienin autonominen yksikkö, johon ei pysty helpolla vaikuttamaan, tekee omaa työtään helposti ympäristöään huomaamatta”.

Yhteistyön lisääminen peruskoulusta toiselle asteelle siirtymävaiheessa on vaihe prosessissa jota tulisi kehittää, oppilas tulee täysin uuteen ympäristöön ja kaveripiiriin ”heittämällä”, ensimmäinen vuosi menee helposti ”laumautumisessa”, kuka on kukin tässä uudessa porukassa. Peruskoulun viimeisen vuoden aikana voisi olla jo esim. useita viikon jaksoja uudessa ympäristössä, vaatisi sitten kuitenkin koko hakuprosessin uudistamista, eli haku jo esim. alkusyksystä ja kevään aikana liukumaa uuteen ympäristöön.

Sisältö strukturoidussa oppimisessa

Oppimisen sisällön suunnittelemisessa on mietittävä mitä halutaan opiskelijan oppivan ja yhdistää se myös siihen mitä opiskelija itse haluaa oppia. Toisen asteen opiskelussa on kuitenkin pidettävä mielessä säännöt, määräykset, opetussuunnitelmat ym. jotka antavat reunaehdoja prosessille. Luonteenomaista on, että halutaan tehdä sitä mikä tuntuu kivalta tai on itselle helppoa, tämän mukaan ei kuitenkaan voida koko opiskeluprosessia rakentaa, opiskelijalta on vaadittava eriasteita ponnistelua asioiden eteen. Oppimisen tulisi olla kokemus joka vie eteenpäin ja innostaa tutkimaan laajemmalti asiaan liittyviä tekijöitä.

Yhteistyö osallistujien välillä ja tavoitteiden asettaminen sitouttaa opiskelijaa opiskeluun, mietitty opiskelun strukturointi hahmottaa opiskelijalle mitä tietynä ajanjaksona tulee tapahtumaan ja mitä täytyy itse tehdä. Opiskelussa tulee vastaan tilanteita jolloin opiskelu ei edisty tehtyjen suunnitelmien mukaan, näissä kulmapisteissä osapuolten on tarkasteltava tilannetta ja mietittävä korjaavat toimenpiteet, onko tarkoituksen mukais- ta laatia uusia mukautettuja tavoitteita vai lisäpanostuksella pysyä alkuperäisissä tavoitteissa, asia jota tulee mielestäni tarkoin harkita. Tavoitteena on opiskelujen etene- minen annetuissa reunaehdoissa, kuten

opintosuunnitelma, arviointi, käytettävä aika, ympäristö, opiskelijan oma panostus, kaikkea ei voi tehdä toisen eteen jos kohde itse ei panosta asiaan.

Menetelmät strukturoidussa oppimisessa

Jokainen opiskelija opiskelee omalla tavallaan, oppiminen on yksilöllinen prosessi johon voidaan vaikuttaa jos tiedetään ja osataan hyödyntää yksilön ominaispiirteitä. Yksilön älykkyys koostuu eri osa-alueista: kielellinen, loogis-matemaattinen, kehollis-kineettinen, musikaalinen, visuaalis-spatiaalinen (avaruudellinen) ja sosiaalinen älykkyys. Jokaisella on omansalainen oppimis- ajattelu- ja työskentelytyyli ja näitä voidaan hyödyntää opiskelussa tavoitteisiin pääsemiseksi. Erilaisuus ilmenee opiskelussa omina valmiuksinaan ottaa vastaan tietoa ja käsitellä sitä, nämä seikat tulee ottaa huomioon menetelmissä joilla tavoitteeseen pyritään. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan uuden oppiminen perustuu henkilön aiemmin oppimaan, tämä tulee ottaa huomioon jos oppimista haittaa aisti- ja havaintotoimintojen puutteita. Kouluopetuksessa auditiivisuuteen perustuva opetus korostuu, toisen asteen opiskelijoiden yhteydessä (etenkin pojat) kinesteettinen (koko keho osallistuu), taktilinen (kosketellaan) ja visuaalinen (katsellaan ja tarkkaillaan) puoli on tärkeä, halutaan tehdä käsillä, kokeilla, katsella mitä tapahtuu, kuuntelemalla asioiden perille saaminen ei ole aina tuloksellista. Vaikeudet kuullun hahmottamisessa, erottelussa ja muistissa voivat johtaa siihen, että opiskelija ei seuraa ohjeita ja epäonnistuu tehtävissään. Opiskelijasta on hyvä tunnistaa ominaisuuksia kuten, onko hän kokonaisvaltainen vai asioiden peräkkäin prosessoija, tätä voidaan hyödyntää suunniteltaessa oppimisen rakennetta. Opettajilta kaikkien tekijöiden huomioon ottaminen vaatii panostusta, (+ huomioitava, että ryhmässä on 10 -20 opiskelijaa, ja opettajalla useita ryhmiä opetettavana saman vuoden aikana), keskusteltaessa opettajien kanssa tulee esille, että heille asetetaan aikamoisia vaatimuksia toisen asteen koulutuksessa nykypäivänä.

Kommunikointi strukturoidussa oppimisessa

Vuorovaikutus ja kommunikointi, etenkin vastavuoroinen kommunikointi, on tärkeää oppimisen kannalta, jokin keino tai tapa pitää yhteyttä toisiinsa prosessin aikana, jos vuorovaikutusta ei ole, todennäköisesti asioissakaan ei päästä eteenpäin. Opettaja voi oppimistilanteissa hyödyntää erilaisten opiskelijoiden ominaispiirteitä opetustapoja miettiessään, miten huomioida ryhmän kaikki erilaiset opiskelijat, kuka on auditiivinen, kuka visuaalinen, kuka kinesteettinen, jonkinlainen keskitie on käytännössä kuitenkin valittava (taas huomioitava toisen asteen oppilaitos rajoitteinen).

Auditiiviset opiskelijat sisäistävät asioita kuulon perusteella, kirjalliset ohjeet taas voivat tuottaa vaikeuksia ja lukemisen ymmärtämisessä on ongelmia. Tällaiset oppilaat tarvitsevat ohjeistusta suullisesti ja keskusteluja tehtävien suorittamisen aikana. Visuaalinen opiskelija oppii näkemällä, he tutustuvat aiheeseen lukemalla ja näköhavainnoilla, suulliset ohjeet voivat tulla väärinymmärretyiksi. Heidän kohdallaan kirjalliset ohjeet ja kuvat edesauttavat oppimista.

Kinesteettinen opiskelija haluaa käyttää käsiään oppimisen aikana, he tekevät erilaisia asioita käsillään oppimisen aikana ja usein käden taidot ovat heillä hyvät. Opiskelijoille luokassa istuminen ja kuunteleminen ei ole oppimisen kannalta hyvä vaihtoehto, heille käytännön ohjeet ja tekeminen on tärkeää. Tämä ryhmä tuli erittäin vahvasti esiin opetusharjoittelun aikana, kone- ja metallin erityisopiskelijaryhmä, halutaan tehdä ja kokeilla.

Tila strukturoidussa oppimisessa

Tilan strukturoinnilla voidaan poistaa häiriötekijöitä oppimisympäristöstä, ei liikaa muita ärsykeitä jotka voivat viedä huomion oppimiselta. Tilan strukturoinnissa voidaan huomioida seuraavia tekijöitä, samana pysyvä paikka toiminnoille, välineillä ja tarvikkeilla omat paikkansa, tilan selkeys, tilojen tarkoituksenmukaisuus. Strukturoidussa oppimisessa suunnittelu, mitä ja missä opetetaan, on tärkeää. Tilan on sellainen, että kyseen tuleva asia voidaan siinä käydä läpi ja oppia. Valaistus, äänieritys, kalustus, opiskelijan työpisteen sijoittuminen tilaan, värisävyt vaikuttavat kaikki oppimistapahtumaan.

Aika strukturoidussa oppimisessa

Opetussuunnitelmat ja oppilaitoksen työjärjestys perustuu tiettyihin aikoihin, lukuvuodet ja päivien lukujärjestykset. Aikataulu koko vuodelle on laadittu minuuttiaikataululla, silloin ja silloin ja sinä ajankohtana tapahtuu sitäkin. Oppilaitoksen kannalta aikataulu on oltava, käytännössä, on sitten oppilaitos tai yritys mitä tahansa ei voi tehdä milloin tahansa sitten kun huvittaa. Ja tämä tuntuu olevan nykyisin opiskelijoilla suuntauksena, tullaan milloin sattuu huvittamaan, lähdetään kun päähän tulee ja suoritetaan opintoja jos huvittaa. Kuten eräs kasvatuksen professori vapaasti muisteltuna sanoi: ”Jos lemmikki rotta kuolee, on pidettävä parin viikon masis ja oltava koulusta tms. pois ilmoittamatta kenellekkään”. Ajan strukturointi on tärkeää, esim. päivä,

viikko, kuukausi, lukuvuosi, mitä on tehtävä missäkin ajassa, ei tule aukkoja jolloin opiskelijalle tulee mahdollisuus heittää vapaalle. Opiskelijalle luodaan aikataulut strukturoidussa oppimisessa ja toivon mukaan hän pikkuhiljaa oppii myös itse niitä laatimaan ja noudattamaan.

Henkilöt strukturoidussa oppimisessa

Tärkeä osa strukturoitua oppimista on henkilöstruktuurin rakentaminen, ketkä osallistuvat prosessiin ja ovat siinä aktiivisesti mukana. Yhteistoiminta toisten välillä toimii ja toisten ei, henkilöitä on kuitenkin mahdotonta valita niin, että jokainen olisi aina hyvää pataa jokaisen kanssa, erimielisyydet ja ristiriitatilanteet on kuitenkin selvitettävä ja käytävä läpi jotta prosessi kaikkien kannalta etenee. Opiskelija opetusta strukturoitaessa asia kannattaa ottaa huomioon ja miettiä keinoja joiden avulla kokonaisuus toimii.

Välineet ja toiminta strukturoidussa oppimisessa

Opetuksessa käytettävät välineiden ja toimintatilojen käytön mukainen järjestäminen edesauttaa oppimisen strukturointia, selkeys ja järjestelmällisyys tuovat runkoa myös oppimisen strukturointiin. Työvälineet ja materiaalit löytyvät helposti ja niiden palauttaminen omille paikoilleen on helppoa, eivät jää lojumaan pitkin työsalia. Tämäkin on osa oppimisen prosessia, opitaan suunnittelemaan toimintaa ja tekemään tehtävät loppuun asti. Kokemuksen mukaan yllä oleva ei ole aivan selvää nuorille, välineet ja materiaalit jäävät helposti lojumaan työsalin lattioille ja pöydille, selkeä strukturoitu prosessi tehtävien tekemisessä ohjaa huolellisuuteen ja huomioimaan eri asioita jotka vaikuttavat lopputulokseen.

Työsalin työtehtäviä tehtäessä opiskelija voi strukturoida tehtävänsä miettimällä mitä materiaaleja ja työvälineitä hän tulee tarvitsemaan työssään, laatia listan tai/ja kerätä tarvitsemansa työpöydälleen. Opiskelija pystyy itse hahmottamaan ottiko kaiken tarvittavan huomioon tehtävän alkuvaiheessa, jos jotain puuttuu, se on jo oppimisprosessia, että ensi kerralla muistaa tarvittavan samankaltaista tehtävää tehdessään ja varautuu siihen.

Seuranta ja palaute strukturoidussa oppimisessa

Tärkeä osa oppimisen strukturoitumista on tavoitteiden selkeä asettelu ja keinot tai tavat niiden arvioimiseen. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille laaditaan HOJKS,

henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, siinä määritellään sovitut tehtävät ja sitoo henkilöitä jotka toimivat opiskelijan kanssa. Strukturoitu opettaminen helpottaa opiskelijan arviointia, on sovittu ja suunniteltu mitä ja miten tehdään, arvioinnissa voidaan tehdä vertaus edelliseen ja katsoa miten on edetty. Tehtävissä toistuvat samankaltaiset osiot helpottavat edistymisen seuraamista ja niiden perusteella voidaan laatia uusia vaikeustasoltaan erilaisia tehtäviä. Opiskelijan itsearviointi on tärkeää, hän pystyy arvioimaan tekemisiään ja kehittämään toimintaansa sen perusteella. Palautteen antaminen säännöllisesti henkilökohtaisesti opiskelijalle, kuten myös koko ryhmälle on tärkeää, on osattava antaa palautetta ja ottaa vastaan sitä. Palautetta annettaessa on hyvä miettiä palautteen sisältö, mahdollisimman tarkka palaute on hyvä, epämääräisestä palautteesta ei ole hyötyä. Palautetuokion ei tarvitse aina olla erikseen järjestetty, työn lomassa voi hyvinkin lyhyesti antaa palautetta hyvin tehdystä osasuorituksesta. Opiskelija alkaa huomata syy-yhteyksiä: ”tein tuota palaute oli tuo ja tein tätä palaute oli tämä”. Palautteen, myönteisen ja kielteisen, saaminen on vastaavuuksista, opettajan on osattava myös itse ottaa vastaan palautetta opiskelijoilta. Hyvä palauteprosessi on osa strukturoidun oppimisen prosessia.

Emotionaalinen ilmapiiri strukturoidussa oppimisessa

Tärkeä osa oppimistilannetta ja oppimista on emotionaalinen ilmapiiri, tunnetilat ohjaavat oppimista, voi olla innostunut, ärtynyt, levoton, jopa estää koko oppimisprosessin etenemistä. Tunne-elämän alue oppimisessa sitoo motivaation, asenteet ja tunteet osaksi opittavaa uutta asiaa, opiskelija virittyy uusiin asioihin myönteisen tunnetilan ansiosta. Oppimisen suunnittelussa on tärkeitä huomioida myönteinen ja opiskelijan itsetuntoa tukeva ilmapiiri. Opettajan tehtävänä on luoda ja ylläpitää työrauha ryhmässä, opettajan tulee olla johdonmukainen ja itsevarma, hän pystyy ottamaan haltuun erilaiset vaikeatkin tilanteet ja ylläpitää ilmapiiriä jossa opiskelijat tuntevat tulevansa huomioiduksi ja myös arvostetuiksi.

Itseohjaavuus strukturoidussa oppimisessa

Itseohjaavuus on opiskelijan kyky arvioida ja ohjata omaa toimintaansa. Opiskelija pystyy suunnittelemaan oppimistaan, miettimään ja asettamaan tavoitteita, miettimään keinoja tavoitteeseen pääsemiseksi ja pystyy myös arvioimaan tuotoksiaan. Opiskelija pystyy laatimaan oppimisstrategiansa, millä keinon hän pääsee lopputulokseen, toimintasuunnitelma mitä vaiheita työtehtävän tekemiseen tarvitaan ja muuttamaan sitä tarvittaessa. Opiskelija haluaa oppia itsenäisesti ja strukturointi edesauttaa opiskelijaa

pääsemään tavoitteeseen. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksia, on vaikeuksia hallita oppimisprosessiaan, luottamus omaan itseen on hukassa, hän tarvitsee paljon ulkopuolista tukea ja ohjausta. Strukturoitu oppiminen on keino viedä pienin askelin häntä eteenpäin, asetettuja tavoitteita joita hän saavuttaa ja alkaa luottaa omiin kykyihinsä. Opiskelija aktivoituu ja innostuu oppimista, hän alkaa huomata pärjäävänsä itsenäisesti ja pystyvänsä etenemään tehtävien suorittamiseksi.

3 KATSAUS OPISKELIJARYHMÄÄN

Opiskelijaryhmä koostuu ensimmäistä luokasta kolmanteen luokkaan suorittavista opiskelijoista. Osan opiskelu on kestänyt jo nyt kauemmin kuin kolme vuotta. Opiskelija ryhmässä ei ole naispuolisia opiskelijoita vaan ryhmä on kokonaan 17–20 -vuotiaita nuoria miehen alkujä. Seuraavassa kuvaan tarkemmin erilaisia ilmenneitä oppimisvaikeuksia havaintojen ja tehtyjen kartoitusten perusteella:

”opiskelija 1”

Opiskelija on ”sairaalloinen”, ei tarkoita, että opiskelija sairastaisi peräjälkeen erilaisia tauteja, vaan oppilas on hyvin paljon poissa erilaisista syistä. Hän hakee sairauslomatoistuksia ja on niiden perusteella paljon poissa. Hän on suorittanut normaalin peruskoulun. Paikalla ollessaan hän tekee aktiivisesti työtehtäviä pajan puolella. Matemaattisesti hänellä ei ole ongelmia, lukitestissä, jossa neljä osa-aluetta: sanantunnistus (nopeuskartoitus), sanelu, luetun ymmärtäminen ja tuottava kirjoittaminen hänellä on ongelmia sanelutehtävissä (6/10) ja luetun ymmärtämisessä (6/12). Kirjoittaminen on kohtuullista. Kartoitusten perusteella hänelle on hyvä antaa lisäaikaa esim. kirjallisten tehtävien suorittamiseen.

”opiskelija 2”

Opiskelija on ollut tunnollinen teoriajaksoilla, tehnyt tehtäviä ja osallistunut opetukseen. Kirjoittaminen on hänelle vaikeaa ja matemaattiset tehtävät tuottavat vaikeuksia, hän tarvitsee paljon neuvontaa ja ohjausta tehtävissä. Työtehtävissä pajan puolella hän ahkera ja aikaansaapa opiskelija.

”opiskelija 3”

Opiskelijalle kirjalliset tehtävät ja kirjoittaminen tuottaa vaikeuksia. Matematiikka on myös ongelmallista. Kartoitusten perusteella hänellä lukivaikeus vaikuttaa kaikilla osa-alueilla. Nopeuskartoitus (99/214), lukivaikeuden raja 140, sanelutehtävissä (6/10), 6 kertoo lievästä lukivaikeudesta, luetun ymmärtäminen (3/12), lukivaikeuden rajana 8 ja kirjoittaminen on erittäin työlästä. Työtehtävissä hänellä sujuu paremmin, hän tekee töitä ja etenee niissä.

”opiskelija 4”

Opiskelijalla matematiikka on hyvä, hän pystyy suoriutumaan tavallisista laskutehtävistä itsenäisesti. Kirjoittaminen on hänelle työlästä. Työtehtävissä hän selviää itsenäisesti, luonteeltaan hän selvittää ja miettii asioita, muisti on hänellä hyvä. Kartoitusten perusteella hänellä on lukivaikeuksia, nopeuskartoitus (102/214), raja 140, sanelutehtävä (6/10), rajana 6 -> lievää lukivaikeutta, luetun ymmärtäminen (7/12), lukivaikeuden raja-arvo 8, ja kirjoittaminen on erittäin työlästä.

”opiskelija 5”

Opiskelija on heikko matemaattisissa tehtävissä ja kirjoittamisessa / lukemisessa. Hänen tasonsa on aika heikko kyseisissä asioissa ja hän tarvitsee paljon ohjausta, asioiden tarkistamista, selvittämistä ja kertomista mitä tehdään. Kartoitusten perusteella, nopeustesti (86/214), raja 140, sanelutehtävä (5/10), arvo 5 kertoo selvästä lukivaikeudesta, luetun ymmärtäminen (3/12) ja kirjoittaminen vaikeaa. Hänellä lukivaikeus on selvää kaikilla osa-alueilla. Hänellä on myös keskittymisvaikeuksia, pitkäaikainen keskittyminen yhteen asiaan tuottaa vaikeuksia.

”opiskelija 6”

Opiskelija on tunnollinen, hänellä ei ole poissaoloja opiskelujen aikana. Hän on työtehtävissä hyvä, hän osaa tehdä ja saa aikaiseksi. Hänellä on jonkin verran vaikeuksia matematiikassa ja lukemisessa. Etenkin mittojen lukeminen tuottaa hänelle vaikeuksia.

”opiskelija 7”

Opiskelija on paljon poissa, hänellä ongelmana on paljolti alkoholi, viikonloput venähtävät pitkiksi tai poissaoloja tulee jo viikolla. Hänelle lukeminen ja matemaattiset tehtävät tuottavat vaikeuksia. Työtehtävissä hän on hätäinen, ”susien” syntyminen on yleistä, hän tekee, ennen kuin miettii tai suunnittelee asiaa. Luonteeltaan hän on myös ”osaan kaikki” –tyylinen

”opiskelija 8”

Opiskelija on aloittanut opintoja eri aloilla, opintoviikkoja ei ole kuitenkaan kertynyt vuodessa kuin 1-2. Syksyllä 2006 hän aloitti tässä kone- ja metallin perustutkinnon ryhmässä. Työtehtävissä hän etenee jotenkuten, ehkä tuloksellisimmin toisen parina. Hänellä vaikeuksia on matematiikassa ja kirjallisissa tehtävissä. Osasyynä asioiden etenemättömyyteen voi olla yksin asuminen, hänellä aamulla kouluun lähteminen tuottaa vaikeuksia, vaikea herätä ja lähteä esim. sitten myöhemmin opiskelemaan.

Yhteenvetona ryhmästä voisi sanoa, että kaikilla opiskelijoilla on enemmän tai vähemmän vaikeuksia lukemisessa, kirjallisissa tehtävissä ja matematiikassa. Osalla on myös vaikeuksia keskittyä ja paneutua pitkäkestoisempaa tarkkaavaisuutta vaativiin tehtäviin.

4 TOIMINNAN KEHITTÄMISAJATUKSIA

Yhteistyö oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Yhteistyötahot, jotka toimivat metallialalla opiskelijoiden kanssa ovat, terveydenhoitajat, opinto-ohjaajat, kuraattori, tekniikka-alan koulutusjohtaja, erva (erityisopetuksen vastuopettaja), tekniikka-alan opiskelijahuoltoryhmä, oppilaitoksen opiskelijahuolto-tiimi, opiskelijahuollon koordinaattori, työvalmentaja, rehtori sekä muu verkosto, esimerkiksi kunnallinen terveydenhuolto ja huoltajat ja/tai vanhemmat. Opiskelijahuollon tavoitteena on tukea opiskelijan etenemistä opinnoissaan, ohjata ja avustaa opiskelijaa pääsemään sovittuihin tavoitteisiin. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yhteydessä yhteistyö kaikkien osapuolten välillä vielä korostuu.

Erilaisen oppijan ja eri toimijoiden välisen yhteistyön toiminnan systemaattisuus ennen perusopetuksesta toiselle asteelle siirtymistä ja siirtymisen alkuvaiheessa on alue jota voidaan tarkastella. Opiskelija saa opintojen ohjausta perusopetuksessa. Mitä tämän jälkeen, mahdollisesti toisen asteen oppilaitoksen edustajia käy kevään aikana kierroksella lähialueen kouluissa esittelemässä oppilaitostensa mahdollisuuksia. Mahdollisuuksien selventäminen ja kokonaiskuvan saaminen voi olla hankalaa erilaiselle opiskelijalle tai mille tahansa opiskelijalle. Toimintaa voisi jäsentää tarkemmin esimerkiksi kevään aikana, ennen syksyllä tapahtuvaa ammatilliseen koulutukseen siirtymistä ja heti alkuvaiheessa siirtymisen jälkeen. Kevään aikana yhteistyö perusopetusta antavien oppilaitosten ja ammatillisten oppilaitosten välillä voisi olla syvempää. Syksyn tai kevään aikana tapahtuu yksi vierailukierros lähialueen kouluissa, mukana mahdollisuuksien mukaan ammattiaineiden opettaja/opettajia ja tapauskohtaisesti myös yrityksen edustaja (metallialalla).

Mitä mahdollisuuksia voisi olla käytännön toiminnassa?

- yhteistyö ja yhteyden pitäminen perusopetuksen ja ammatillisen opetuksen erityisopettajien ja opettajien välillä

Yhteistyön muotona ja mahdollisuuksina erilaisen oppijan opiskelujen etenemiseksi opettajat voisivat tavata ja keskustella syksyn ja kevään aikana ja miettiä mahdollisuuksista joihin erilaisia oppijoita voitaisiin ohjata. Yleensäkin opettajat voisivat roh-

keemmin keskustella keskenään ja mennä oman oppilaitoksen ulkopuolelle. Opettajat urautuvat helposti omiin ympyröihinsä ja eivätkä ehkä uskallakaan keskustella vaikeista asioista toistensa kanssa. Toisin sanoen - tiiviimpi yhteistyö opettajien kesken, vaihdetaan tietoa ja keskustellaan opiskelijan mahdollisuuksista, opiskelijan kannalta on huono asia, että hän aloittaa jonkin tutkinnon suorittamisen ja esimerkiksi ensimmäisenä vuotena ei opintoviikkoja kerry ”0”:laa enempää. Toimenpiteinä voi olla epäsuotuisa ratkaisu: erotetaan kun koulu ei maistu. Syksyn / kevään aikana laaditaan jo kiinteässä yhteistyössä, oppilaitokset, oppilas, opiskelijan vanhemmat, suunnitelmaa miten toimitaan ja mitä tehdään jotta aloitus uudessa oppilaitoksessa mahdollistuisi joustavasti, eikä 0-100:n tavalla.

- Ammatillisen oppilaitoksen opettajien yhteistyö ja tiedon vaihto

Nyky päivänä ammatillisen oppilaitoksen opettajien tunnit on vedetty tiukalle, on karstittu etenkin ylimääräinen ohjaus, muu työ, suunnittelu jne. olemattomiin. Pahimmasa tapauksessa opettajia lomautetaan kesken työntäyteisimmän vuoden, kuten omassa oppilaitoksessani, kunnan säästöjen saamiseksi. Opettajien motivaatiota tehdä loppuun asti suunniteltua vaativaa ohjausta opiskelijoiden kanssa on viety. Erilaiset opiskelijat etenkin saavat huomata ohjauksen ja tuen vähenemisen. Tuntikehyksiin ja moduuleihin ei saa muutosta suurempaan suuntaan.

Mahdollisuutena erilaisten oppijoiden yhteydessä näkisin kuitenkin tiiviimmän eri aineiden ja opintokokonaisuuksien opettajien keskustelun. Vaihdetaan tietoja ja mietitään vaihtoehtoja jaksojen sisälläkin, usein käy niin, että tiedon vaihto ja keskustelu tapahtuu kahden kuukauden välein (jaksot 2 kk). Erilaisen opiskelijan yhteydessä on voinut tapahtua jotain jo jakson alkuvuikoilla, mutta asiaan puuttuminen ja käsittely siirtyvät pari kuukautta eteenpäin. Mielestäni asioihin heti puuttuminen, ratkaisun hakeminen ja uuden etenemistavan sopiminen yhteistyössä eri osapuolten välillä turvaa opiskelijan opinnoissaan etenemistä. Asioiden ja päätösten siirtyminen voi johtaa opiskelijan poissaolojen lisääntymiseen ja opiskelujen jumittumiseen. Tiedon vaihto tapahtuu joustavasti, ei tarvitse aina sopia tiettyä päivämäärää kokoukselle, selvitetään asia kun se tulee vastaan.

Yksinkertaisena ja ruohonjuuritasolla yhteistyön kehittämien on avoimien keskusteluyhteyksien toteuttamista ja muiden tapaamista epäsäännöllisen säännöllisesti. Asioihin

puututaan kun ne tulevat vastaan, eikä odoteta jotain virallista päivämäärää tai iät ajat moduulikartassa ollutta vakiintunutta ajankohtaa.

Sisältö oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille eri oppiaineisiin ja työpajalla tapahtuvien tehtävien suunnitteluun panostaminen on tärkeää. Seuraavassa esitän ajatuksia ohjauksen kehittämiseen:

- Opettajien ja opiskelijan yhteistyö tieto-/taitosisällöistä, joita kyseisessä ammatissa toimiminen edellyttää, esimerkiksi tässä tapauksessa metalliala.
- Sisältöjen suunnittelu niin, että saavutetaan osaamistaso jolla opiskelija voi pärjätä kyseisessä ammatissa, mikä / mitkä ovat oleelliset sisällöt ja vaatimukset.
- Panostaminen siihen, että sovitaan ja asetetaan tavoitteet yhdessä opiskelijan kanssa, ja mieluummin välillä myös opiskelijan vanhemmat mukaan.

Prosessin tavoitteena on saada opiskelija ymmärtämään, että toimenpiteet tähtäävät hänen tulevaisuuteensa, hän saa ammatin, jossa voi kasvaa eteenpäin ja mahdollisesti jatkaa opintojaan eteenpäin. Omakohtaisissa kokemuksissa tällainen kiinteä panostus tuottaa vähitellen tuloksia, kun puututaan heti asioihin, käydään asia läpi, mietitään uudet tavoitteet ja miten niihin päästään. Opiskelija alkaa sitoutua toimintaa ja näkee sen oman etunsa mukaisena, ei vain asiana mitä ulkopuoliset vouhottavat.

Opittavien aineiden yhdistäminen työpajaoppimiseen, onko tarpeellista pitää erillisiä teorialunteja esimerkiksi matematiikasta, voi toisaalta vastata ”kyllä”, opettajilla tunnit kertyvät tietyistä aineista ja tunteja ei ole vielä vapaaehtoisesti pudotettavissa, joo pidä vaan matikat pajalla, olen mielelläni kotona ilman palkkaa.

Toimintatapojen muutosta voi viedä eteenpäin, matematiikan opettaja käy opintokokonaisuutensa läpi kuten ennenkin. Työpajalla ohjaava opettaja ottaa kertauksen käytännössä, tiettyjä laskutoimituksia levysepän ja hitsaajan on osattava toimiakseen tehtävässään. Näitä osa-alueita voidaan kytkeä harjoitustöihin osana tehtävää, ei erillisinä laskutuokioina.

Englanninkieltä voidaan yhdistää tehtäviin, hyödynnetään piirustuksia joissa on englanninkieliset piirustuksiin liittyvät ohjeet, monesti metallialan yrityksissä työntekijä joutuu tulkitsemaan piirustukset englanninkielisinä. Opiskelija oppii tarvittavaa ammattisanastoa ja kieltä ”pakosta”, on osattava lukea ohje ja tehdä kappale piirustuksen

mukaan. Äidinkieltä voidaan harjoitella hitsauksenkin yhteydessä, työelämässä käytettäviä hitsaukseen liittyviä lomakkeita ja ohjeita voidaan hyödyntää työpajan tehtävissä.

Yhdistäminen työpajaopetukseen palvelee sekä oppimista, että suoraan työelämään siirtymistä, opiskelija tottuu jo opiskeluaikanaan käsittelemään aineistoa joka tulee varmasti vastaan siirryttäessä työelämään tai työssäoppimisen jaksoille.

Sisältöä voidaan miettiä myös työssäoppimisen kautta, hyödynnetäänkö enemmän työssäoppimista. Laaditaan tavoitteellisia kokonaisuuksia yhdessä työelämän edustajien kanssa, tämän ja tämän oppilas voi oppia tehdessään todellisia työtehtäviä yrityksessä.

Hyvin monia opiskeltavia aineita olisi mahdollista yhdistää työssäoppimiseen. Se vaatii panostusta ja tavoitteiden selventämistä opettajien yhteistyönä. Käydään läpi aineet, mikä on se oleellinen tavoite tämän oppilaan kanssa, suunnitellaan ja sovitaan miten se dokumentoidaan työssäoppimisen yhteydessä jotta saadaan suoritusmerkintä opintokorttiin. Tässäkin yhteistyö ja totutusta ulostuleminen vie erilaista opiskelijaa eteenpäin.

Menetelmät oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Jokainen opiskelija on oma yksilönsä, miten hän on aikaisemmin opiskellut ja miten opiskelee jatkossa ammatillisessa koulutuksessa. Opiskelija on tottunut tiettyihin toimintamalleihin perusopetuksessa ja viimeisen vuoden aikana kiinteä yhteistyö ammatillisen oppilaitoksen henkilökunnan kanssa voi jo suunnata opiskelijaa uusiin käyttäytymis- ja toimintamalleihin. Voidaan yhteistyössä käydä läpi opiskelijan ominaispiirteitä ja suunnitella ammatillisen koulutuksen alkuvaihetta ja erittäin tärkeän ensimmäisen vuoden kokonaisuutta. Helposti käy niin, että syyslukukauden loputtua jouluna, opiskelija on jo pudonnut kiireisen syksyn vauhdista. Opetus alkaa heti ensimmäisellä jaksolla täydellä teholla ja opettajien aikapanostus yksittäisiin opiskelijoihin on riittämätön. Valmistelun aloittaminen erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kanssa jo vuotta aikaisemmin antaa aikakehystä ja suuntaa opiskelijaa ja toimintaympäristöjä opiskelujen etenemisen varmistamiseksi.

Valmisteluvuoden aikana voidaan käydä läpi opiskelijan oppimistyyliä, millainen hän on, tehdä luki-testit ja muut opiskelun aloittamista valmistelevat asiat. Osapuolet, opiskelija, vanhemmat, oppilaitokset, tukitoimijat, voivat käyttää aikaa asioiden suorittamiseen. Koulun aloitusviikko syksyllä on erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle varmasti kaaosta, kaikki tapahtuu noin viikossa ja sitten alkaa täysipainoinen opiskelu, putoaminen kelkasta voi tapahtua jo ensimmäisten muutaman viikon aikana, tapahtuu liikaa kerralla kaikille osapuolille.

Kommunikointi oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Vuorovaikutus erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ja lähimmän/lähimpien opettajien välillä tuottaa tasavertaisen opiskelutapahtuman. Asioista keskustellaan ja sovitaan yhdessä, asia ei tule päätettynä opiskelijalle, tee ja toimi näin, asia on sovittu opettajien ja vanhempien kanssa. Ulkopuoliseksi jääminen omissa asioissa on riski joka helposti toteutuu oppilaitosympäristössä, opiskelija ei sitoudu koska ei ole ollut päättämässä itse.

Opettajat ja toimijat voivat keskustella ja sopia asioista yhdessä. Kommunikoinnissa on kuitenkin muistettava opiskelijan valmiudet, miten hän ottaa asioita vastaan, miten se voidaan huomioida yhteistyössä ja asioista yksimielisyyteen pääsemisessä. Tärkeää on saada asia sisäistettyä opiskelijalle, sopia voidaan, mutta jos opiskelija ei sisäistä asiaa väärän esitystyylin takia ollaan alkupisteessä. Opiskelutyylien ja opiskelijoiden ominaispiirteiden tunnistaminen ja hyödyntäminen on haaste opettajille. Isoissa ryhmissä jokaisen huomioiminen on ylivoimainen urakka, erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yhteydessä ryhmäkoon merkitys korostuu. Ammatillisessa koulutuksessa avustajan käytön mahdollistaminen kunnan taholta olisi yksi keino, erityisopiskelijaryhmässä on kymmenisen oppilasta, vaativa tehtävä opettajalle, että ehdit ohjeistaa jokaista huomioiden erilaiset tarpeet.

Tila oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Oppilaitoksen työpajan oppimisympäristö koostuu nykyisellään yhdestä tilasta. Tilaan on sijoitettu kone- ja metallialan levy- hitsaus- ja asennustyöt. Samassa tilassa opiskelevat ja työskentelevät samanaikaisesti kone- ja metallitekniikan perustutkintoa suorittavat opiskelijat ja samaa tutkintoa suorittavat erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat

integroidusti. Työskentely työsalissa tapahtuu yleensä samanaikaisesti, ensimmäistä luokkaa aloittelevat ja toisen luokan tai kolmannen luokan opiskelijat sekä yhdistetty ensimmäisestä kolmanteen luokkaan oleva erityistuen tarpeessa oleva ryhmä. Tilan samanaikainen yhteiskäyttö tuottaa ongelmia, opiskelijoiden keskittyminen omiin tehtäviinsä ei ole selvä asia. Kavereita on eri ryhmissä, ja ylimääräistä liikkumista tapahtuu pitkin ja poikin työsalia. Päivän aikana tapahtuu toisten työtehtävien keskeyttämistä ja joskus jopa toisten töiden vahingoittamista. Tilan työpisteiden järjestely ei myöskään takaa omaa rauhaa itsenäiseen työskentelyyn. Eri tehtäviä, hitsaus, levytyö, asennus tehdään sekaisin, hitsausharjoituksia toisen asennuksen keskellä, joku tekee isompaa hitsaus- levytyökokoonpanoa, toinen tulee viereen hiomaan tai työstämään levyä lekalla. Oman keskittymisen rauha työtehtäviin puuttuu.

Tilan strukturoinnilla on mahdollista parantaa tilassa työskentelevien oppimista ja keskittymistä tehtäviin. Työkalujen ja tarvikkeiden (metallilevyt, putket, ym.) sijaintipaikan miettiminen tilassa, mihin ne olisi mahdollista sijoittaa yhteen paikkaan, mahdollisesti tilan yhteen kulmaan. Jokainen opiskelija tietäisi ja osaisi hakea tarvitsemiinsa materiaaleja tai välineitä tietystä paikasta. Turha edestakaisin kulkeminen, opettajalta tai kaverilta kysely ”missä se on” ja ”mistä sitä löytyy” vähenee.

Hitsauspisteiden sijoittaminen omaan paikkaansa työsalin yhdelle seinustalle hyvin toisistaan väliseinillä eroteltuna ja samalle alueelle voisi sijoittaa myös kokoonpanohitsauksen työpisteen / -pisteitä. Tietty toiminto, kuten hitsaus tapahtuu sille järjestetyllä alueella. Polttoleikkaus ja koneistus työsalin keskialueelle. Niin ne häiritsevät mahdollisimman vähän hitsaustehtäviin keskittyviä opiskelijoita, kova meteli ja äkkinäiset kovat äänet häiritsevät toisia enemmän. Salin toiselle reunalle sijoitetaan kovempaa meteliä aiheuttavat työtehtävät, kuten hiominen ja vastaava.

Työsalin järjestelyjä tehtäessä olisi tärkeää kiinnittää huomiota väliseiniin, millaiset väliseinät ovat missäkin työpisteessä työturvallisuuden ja käytännöllisyyden kannalta hyvät. Seinät eivät kuitenkaan saa oppilaitosympäristössä olla liian peittävät, koska opettajan on pystyttävä havainnoimaan koko työsalia ilman katveeseen jääviä kohtia. Työsalin rakenne työpisteineen ja rakenteineen tulee olla avara, mutta taata kuitenkin opiskelijalle työrauha tehtävien tekemiseen. Työsalin yhteyteen voisi olla hyvä järjestää myös tila jossa voi rauhassa tehdä teoreettisempia tehtäviä työtehtävään liittyen, kuten laskelmia ja käännöksiä.

Tilan muutokset nykyisessä ympäristössä voisivat olla ensisijainen tehtävä. Nykyisen ei jäsentyneen tilan kehittäminen kohti jäsentynyttä struktuurista tilaa, näin saadaan poistettua ympäristön häiriötekijöitä ja ärsykeitä. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden yhteydessä, opetusharjoittelun aikana, mielestäni juuri tämä tilan struktuurin puute oli aika iso häiriötekijä, tuli helposti ylimääräistä liikehdintää ja toisten häirintää. Strukturoitu tilan järjestely auttaa opiskelijaa ymmärtämään työtehtävän vaiheita, tehtävä koostuu eri vaiheista jotka vaativat erilaisia taitoja ja valmisteluja.

Aika oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden, ja muidenkin, kanssa toimittaessa yleinen, normaali ajan käsitys vaatii strukturoinnin. Miten saadaan opiskelija ymmärtämään ja sisäistämään tiettyjen aikataulujen noudattaminen? Työt aloitetaan kello 8:00 aamulla, pidetään tiettyyn aikaan kahvi- ja ruokailutauot ja lopetetaan kello 16:00. Strukturointia voidaan hyödyntää opiskelijan kanssa sopimalla päivän rakenne päiväkohtaisesti. Jokaisen opiskelijan kanssa laaditaan päivän aluksi tehtävälista, mitä opiskelijan tulee tehdä päivän aikana. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla erillisen aamupäivän ja iltapäivän listan teko voi olla aiheellinen.

Strukturoinnin käyttöönotto vaatii koulutusta opettajille, mitä strukturointi on ja mitä sen käyttö merkitsee meidän organisaatiossamme ja opiskelijaryhmiemme kanssa. Asiaa voidaan viedä pikkuhiljaa eteenpäin ja aloittaa opettajakohtaisia kokeiluja strukturoinnin hyödyntämisestä. Opiskelijoidenkin puolelta strukturoinnin käyttöönotto ja hyväksyminen ottaa aikansa, miksi joka aamu käydään läpi tätä samaa hommaa, ”kylä mä tiedän mitä teen”. Järjestelmälliseen työtapaan ja asioiden huomioimiseen strukturointi on hyvä keino, opiskelija alkaa hahmottaa erilaisia työvaiheita, oppii järjestelmällisyyttä ja etukäteen miettimistä, mitä teen ja miten teen. Työselostuksen tekeminen työtehtävän jälkeen toimii kokoavana yhteenvetona tehtävästä. Oppilas miettii tehtävän läpi, mitä hän teki ja olisiko tehtävissä asioita toisella tapaa. Yhteenveto toimisi arvioinnin osana tai mahdollisesti sen perusteella olisi tehtävissä tietyn opintojakson koko arviointi. Työssäoppimispainotteisilla opiskelijoilla työtehtävien työselosteella on mahdollista pitää kirjaa tehdyistä töistä ja niiden vastaavuudesta opintokokonaisuuksiin. Arvioinnin perusteena ovat kuitenkin opintosuunnitelmat ja opintojen on vastattava näitä mukautettuinakin.

Henkilöt oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Oppilaitoksessa on olemassa tietty opettajakokoonpano, sitä ei ole mahdollista muuttaa. Strukturoidussa työpajapainotteisessa mallissa on lähdettävä liikkeelle siitä miten jokaisen opettajan osaaminen, tieto/taito saadaan käyttöön erilaisen opiskelija ohjaamiseksi työelämäään. Opettajilla on useita ryhmiä opetettavina, ei ainoastaan erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita. Opettajan avustajana toimiminen työpajan ohjaajan kanssa ei onnistu, koska ei makseta kahden opettajan olemista saman pienehkön ryhmän kanssa. Lähtökohtana strukturoinnin hyödyntämisessä voidaan pitää yhteistyön lisäämistä eri opettajien kanssa, opettajat tuovat toistensa tietoon erityistä tukea tarvitsevan oppilaan asioita nopeammin kuin moduulin lopussa (2 kk välein). Eri aineiden opettajien keskustelut jokaisen opiskelijan kanssa erikseen, millaisia ovat opiskelijan tavoitteet opiskeltavan aineen suhteen ja miten tässä ympäristössä tavoitetta voidaan tukea. Onko mahdollista, että levytöiden kappaleiden mitoitus ja tarvittavat laskennat otetaan huomioon matematiikan arviointia tehdessä tai jopa riittävät suoritukseen. Piirustusten englanninkielisten merkintöjen tulkitseminen edesauttaa englannin arviointia. Strukturoinnin hyödyntäminen henkilötasolla vaatii pienin askelin menoa eteenpäin, kertarysäys todennäköisesti kaataa koko systeemin. Pienin askelin voisi tarkoittaa ensimmäisen vuoden aikana koulutustilaisuuksia strukturoinnista. Strukturoinnin hyödyntäminen erilaisten opiskelijoiden opintojen tukena ja miettimistä yhdessä miten eri aineiden tavoitteita olisi yhdistettävissä työpajan tehtäviin niin, että myös arviointi voidaan tehdä.

Välineet ja toiminta oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Työtilan työpisteet järjestetään tukemaan strukturoitua oppimista ja opetusta. Selkeytetään tiloja toimintojen suhteen ja suunnitellaan mitä missäkin on tarkoituksen mukaisesti tehdä häiritsemättä toisia opiskelijoita. Erillistä tilaa eri ryhmille ei ole mahdollista järjestää oppilaitoksessamme. Tilan uudelleen järjestely voisi olla mahdollista jollakin aikavälillä. Oppimisen strukturoinnin kannalta tämä on ensi askeleita, muutos alkaa tilojen järjestelyllä joka helpottaa tehtävienkin strukturointia ja auttaa kaikkia osapuolia huomioimaan työpajan eri tehtävien vaatimuksia. Sen kautta päästään suunnittelemaan opetussisältöjä ja miten jotain ainetta olisi mahdollista yhdistää työtehtäviin. Opiskelijoille uudelleen järjestelyt tuovat jäntevyyttä töiden tekoon, tietyssä pai-

kassa tietyillä välineillä ja materiaaleilla tehdään tietyt asiat ja sitten siirrytään eteenpäin, työn vaiheistus tulee automaattisesti mukaan.

Seuranta ja palaute oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Työpajaopetuksessa erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle päivän tehtävien määrittäminen on tärkeää, päivä rakentuu tehtävistä jotka on saatava valmiiksi. Osana strukturointia on jo alkuvaiheessa tehtävä HOJKS, se linjaa ja sitoo oppilaitosta ja henkilöitä jotka toimivat opiskelijan kanssa. Päiväkohtainen ”pikkuhojks” on kuitenkin se jonka kanssa toimitaan päivätasolla, opettajien yhteistyötä tarvitaan saattamaan HOJKS:in asiat käytännön ”pikkuhojksihin”, miten päivittäin saavutetaan tuloksia opiskelijan etenemisen turvaamiseksi. HOJKS on usein paperi, joka tehdään jossakin välissä syksyn alussa tai joskus. Mutta mitä sitten tapahtuu käytännössä, on eri asia.

Opettajan tekemä päivittäinen oppimisen strukturointi peilaa HOJKS:in tavoitteita päivätasolla. Mahdollisesti kaikki opettajat eivät ole nähneetkään tai kuulleetkaan opiskelija HOJKS:ta. Yhteistyö opettajien kesken HOJKS:sta ja sen tavoitteiden saamisesta jokapäiväiseen opetukseen ja etenkin työpajaopetukseen vaatii panostusta. Jokaisen jakson alussa järjestetään suunnittelupalaveri yhteistyössä opiskelijan ja ohjaavien opettajien kanssa. Palaverissa tehdään HOJKS:in tarkistus ja suunnittelu sen siirtämisestä jaksolle ja miten opettaja voi huomioida asiat työpajaopetuksessa. Alkuvaiheessa uuden työtavan käyttöönotto vie aikaa, ajan myötä osapuolet huomaavat yhteistoiminnallisen työtavan edesauttavan opiskelijan tavoitteita ja omaa työtään.

”Pikkuhojksien”, päivittäisen työtehtävien seuraamisen avulla opiskelijalle on helppompaa antaa palautetta ja opiskelija itsekin voi arvioida miten onnistui tehtävissään. Strukturoidut päivän tehtävät edesauttavat palautteen kohdistamista, mikä onnistui tai epäonnistui tänään. Opettaja voi havainnoida tarpeellista lisäohjauksen tarvetta, esimerkiksi työkappaleen mittojen laskenta ei onnistunut, yhteen- ja vähennyslaskua on hyvä kerrata.

Emotionaalinen ilmapiiri oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Ilmapiirin luominen työpajassa: miten ylläpitää myönteistä tunnetilaa opiskelijoilla tai itsellään jatkuvasti? Kukaan ei ole jatkuvasti hyvällä päällä, ei edes opettaja. Työpa-

jalla opettajan tehtävänä on kuitenkin taata työrauha jokaiselle oppijalle. Opettajan – opiskelijan välisissä ristiriitatilanteissa työpajan opettaja selvittää mitä on tapahtunut ja miten asia saadaan pois päiväjärjestyksestä. Opiskelija voi kokea saaneensa osakseen epäreilua kohtelua ja se heijastuu koko ryhmään ja opiskelijan suorituksiin. Opettajien välinen asioiden käsittely on alue jota voidaan kehittää, keskustellaan avoimesti kaikista asioista ja etenkin oppilaisiin liittyvistä. Usein opettaja kuitenkin kokee keskustelun avauksen itseensä ja työhönsä liittyväksi moitteeksi, kuitenkin hyvät opettajien väliset keskusteluyhteydet näkyvät opiskelijoillekin positiivisena asiana. Kehittämisen kohteena opiskeluilmapiirin luomisessa koulutus ja oma asenne ovat avainasemassa, tunnetaan ja tiedetään tekijöistä jotka vaikuttavat erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opiskeluun. Erityisopetuksen perusteiden kouluttaminen kaikille opettajille on hyvä aloitus asian eteenpäin saamiseksi. Opettajat saavat kuvan mitä tarkoittaa erityinen oppija ja millaisilla toimilla häntä voidaan ohjata opinnoissa eteenpäin.

Itseohjaavuus oppilaitoksen työpajan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamisessa

Työpajan tehtävien struktuuri auttaa opiskelijaa arvioimaan itseään, päivän tehtävät on jaettu tavoitettavissa oleviin osiin. Opiskelija hahmottaa tehtävän ja mitä on saanut aikaiseksi. Opettajan ammattitaidosta riippuu miten tehtävä on jaettu, ovatko osatehtävät sellaisia, että ne on toteutettavissa suunnitellussa ajassa. Opetusharjoittelun aikana tuli myös esiin ”välipalojen” tärkeys, eli tehtäviä joita voi tehdä milloin tahansa, esimerkiksi hitsausharjoituksia eri laitteilla ja materiaaleilla. Näitä välipaloja ei tarvitse sijoittaa strukturoituun päivän rakenteeseen, vaan opettajan voi joidenkin työtehtävien kohdalla arvioida ajan reiluksi ja kun oppilas saa etuajassa työvaiheen tehtyä, hän voi itse valita mitä harjoittelee. Opiskelija voi itse suunnitella ja toteuttaa täydentäviä harjoituksia. Työpajalla tulisi olla erilaisia hitsauslaitteita ja materiaaleja kokeiluja varten. Jätelevyn palasia joita voi hitsata ja harjoitella hitsausta eri asennoissa, vaakapysty-piena jne. Hitsaaminen on yksi alue joka kiinnostaa metalli-alalla opiskelevia, harva haluaa porailla erikokoisia reikiä levyyn harjoituksen vuoksi.

5 YHTEENVETO

Strukturoitu oppiminen ja opetus koostuvat monista eri osa-alueista, sen käyttöönotto ei välttämättä ole yksinkertainen toimenpide oppilaitoksessa. Struktuuriseen työtapaan siirtyminen vie aikaa myös opettajilta. Miten opettajana huomioit eri asioita erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla päivittäin. Alkuvaiheessa päivittäinen suunnittelu voidaan kokea vain lisätyöksi joka tuottaa A4 -dokumentaatiota. Kuitenkin pidemmällä tähtäimellä työtavan muutos edesauttaa kaikkia osallisia. Erityistä tukea tarvitsevan opiskelija opinnot etenevät aikataulussa, ei tule monen vuoden ajallista ylitystä perustutkinnon suorittamisessa ja opettajat oppivat suorittamaan opiskelijan arviointia muullakin tavalla kuin oppiaineen kirjallisen kokeen kautta. Mahdollisuutena on nähtävä myös erilaisten työssäoppimisen jaksojen käyttö, opiskelija saa usein hyvää palautetta toimiessaan todellisissa työtehtävissä yrityksessä siitä huolimatta, että koulussa opinnot eivät etene.

Yleispäteviä jokaiseen oppilaitokseen ja ympäristöön sopivia neuvoja ja ohjeita ei voi antaa, tässä lomake a ja tapa b, toimi näin ja strukturoitu oppiminen ja opetus toimivat teilläkin. Tavoitteena on antaa ajattelun aiheita, mitä on mahdollista miettiä uusiksi tai jopa toimia toisella tapaa.

"Kuvittele luolamainen vankila. Vangit on kahlehdittu selkä oviaukkoon päin, eivätkä he näe, mitä heidän selkänsä takana tapahtuu. He voivat vain havainnoida varjoja, joita luolan seinään heijastuu. Vangit ovat eläneet näin koko ikänsä, joten he kuvittelevat, että varjot ovat todella olemassa olevia asioita." Platon:(427-347 eaa., Ateena)

Riskinä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kanssa toimiessa voi olla yllä oleva Platonin ajatus mukaeltuna:

"Kuvittele erityistä tukea tarvitseva opiskelija, opiskelija ei tiedä mitä ja miksi erilaisia toimenpiteitä hänen suhteensa tehdään. Opiskelija voi ainoastaan havainnoida ohjaajien toimintaa heijasteina itseensä. Opiskelija kuvittelee toimenpiteiden olevan hänen kannaltaan tärkeitä ja olennaisia."

Tältä kannalta ajateltuna oma erityisopettajuus ja siihen kasvaminen on pidempi prosessi kuin käytetty ajanjakso erityisopettajan pätevyyden saavuttaminen. Miten erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kanssa toimiessani hallitsen ja otan huomioon eri osa-alueet niin, että tuetaan mahdollisimman hyvin henkilön, omanlaisensa persoonan, kasvua ja etenemistä opiskelujen kautta työelämään.

Tämän kehityshankkeen aikana syvennyin yhtenä monista alueista strukturointiin ja sen mahdollisuuksiin. Mielestäni tämä toimintatapa on yksi hyvä lähtökohta aloittaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tavoitteellinen ohjaaminen ammatillisessa koulutuksessa. Pienillä alkuaskeleilla jokainen opettaja / ohjaaja voi saada asiaa eteenpäin, käy läpi opettamansa aihealueen ja opetusmateriaalin. Miten opittava asia voidaan yhdistää työpajapainotteiseen oppimiseen, mikä aineessani on se ydinasia joka tulee osata kyseisen ammatin kannalta.

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaajana toimiessa voi aloittaa joltakin osa-alueelta jonka on mahdollisesti sisäistänyt ja laajentaa spiraalia pikkuhiljaa, rakentaa uutta omaa osaamista jo jollekin perustalle. Mielestäni näin päästään opiskelijoiden kanssa paremmin eteenpäin, ei tapahdu Platonin ajatuksen kaltaista ”varjojen” heijastamista opiskelijalle. Et ole itsekään sisäistänyt jotain mallia, mutta suuressa viisaudessasi olet jo soveltamassa sitä eteenpäin.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 1999. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.

Ahvenainen, O., Ikonen, O. & Koro, J. 2001. Johdatus erityiskasvatuksen käytäntöön. Porvoo: WSOY.

Asetus ammatillisesta koulutuksesta A 811/630.

Chydenius-instituutti - Kokkolan yliopistokeskus 2007.
[Http://verkkoluotsi.chydenius.fi/salatutsivut/etusivu.html](http://verkkoluotsi.chydenius.fi/salatutsivut/etusivu.html), viitattu 19.9.2007.

Erilaiset Oppijat, Teknillinen korkeakoulu, Opiskelun ja ohjauksen tuki 2005.
[Hhttp://www.dipoli.tkk.fi/ok/p/erilaisetoppijat/info/index.html](http://www.dipoli.tkk.fi/ok/p/erilaisetoppijat/info/index.html), viitattu 19.9.2007.

Hautamäki, J., Lahtinen, U., Moberg, S. & Tuunainen, K. 2001. Erityispedagogiikan perusteet. Porvoo: WSOY.

Jahnukainen, M. (toim.) 2001. Lasten erityishuolto ja opetus Suomessa. 11.täysin uudistettu painos. Lastensuojelun keskusliitto. Helsinki: Bookwell.

Kerola, Kyllikki (toim.) 2001. Struktuuria opetukseen, Selkeys ja rakenteet oppimisen edistäjänä. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kinnunen, E. & Halmevuori, T. (toim.) 2003. Opiskelijan arvioinnin opas ammatilliseen koulutukseen. Helsinki: Opetushallitus.

Ladonlahti, T., Naukkarinen, A. & Vehmas, S. (toim.) 1998. Poikkeava vai erityinen. Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet. Jyväskylä: Atena.

Laki ammatillisesta koulutuksesta L 630/98.

Virtuaalinen Erilaisen oppijan palvelu 2002. Opetushallitus. [Http://www.vep-palvelu.fi/](http://www.vep-palvelu.fi/), viitattu 19.9.2007.